

Toekomstplan EUG – voorjaar 2018

*Vroeg in de morgen, donker was het nog,
zijn wij gegaan een keer,
nog in ons hart de dichtheid van de nacht.
Jij bent niet die wij dachten.
Uit het vuur riep ons bij naam een stem.
Wij zagen niets. Jij riep 'Ik zal er zijn'.
Op licht en schaduw, bomen aan de bron,
op stilte leek die naam.
Een gloed van liefde schroefde ons gezicht.
Om wat wij hoorden (maar wat hoorden wij?)
Om wat op vrijheid leek,
omdat het moest en blijven niet meer kon,
zijn wij gegaan onstuimig en verward,
om nergens om, om jou,
om liefde over alle grenzen heen.
Een troep die sloft en zwerft, de richting kwijt.
De nagalm van een stem.
De weerklank van wat woorden in ons hart.
Een slingerende stoet naar goed wijd land.
Een eeuwenlang smal pad.
Een ademtucht de route van het licht.
Het duizendschone schitterende licht, een file in de nacht,
een spoor van mensen die de nacht verslaan.
Die strompelen tot waar?
Tot waar jij bent, in rusten aan de bron,
in gloed van liefde, vuur dat niet verflauwt.
Vroeg in de morgen, donker was het nog,
zijn wij gegaan een keer,
met niets dan in ons hart 'Ik zal er zijn'.*

Uit: Verzameld liedboek, nr. 259 (comp. Antoine Oomen/tekst Huub Oosterhuis)

te beluisteren via http://kerklidewiki.nl/Vroeg_in_de_morgen_en_dan_inloggen_met_spotify.

1. Inleiding

Harry Pals, de protestantse pastor van de EUG/Janskerkgemeente, gaat in augustus 2018 met emeritaat. De Algemene Kerkenraad (AK) van de Protestantse Gemeente Utrecht (PGU) beslist of en hoe die vacature weer ingevuld mag worden. De PGU heeft daarvoor een procedure en criteria. Een van die criteria is dat de EUG in een toekomstplan (visiestuk) aangeeft wat zij zou willen en welke kant zij op wil.

Een woord vooraf is hierbij van belang, omdat dat de richting en keuzes bepaalt die komende tijd gemaakt gaan worden. Begin 2017, nog voordat wij concreet bezig waren met de opvolging van Harry Pals, hebben wij in de wijk Lunetten een enquête gehouden onder alle EUG'ers aldaar. Doel hiervan was om inzicht te krijgen waarom gemeenteleden zich niet meer betrokken voelen en of er handvatten zijn voor verandering. Dit was een zeer leerzame ervaring die erom vroeg om breder – en wel onder alle leden en belangstellenden – uit te zetten. Daarom benaderden wij in februari 2018 alle EUG'ers (440 adressen) met een brief die uitnodigde tot het invullen van een digitale enquête over hun betrokkenheid en wensen. Binnen de stad Utrecht werden de brieven bij bijna alle adressen persoonlijk overhandigd. Waar dat niet lukte en in de regio is de brief via e-mail verstuurd. De uitkomsten dragen bij aan een betere afstemming van wensen op het gebied van zingeving en betrokkenheid bij de EUG en mogelijkheden om nog vitaler te worden.

In het verlengde van deze enquête willen we ook de vieringen gaan evalueren: wat vinden we goede vieringen? Waardoor zijn we minder of niet geïnspireerd geraakt? Waar zouden we voor terugkomen?

2. Doel en inhoud toekomstplan

Dit toekomstplan heeft het karakter van een plan van aanpak hoe de EUG haar vitaliteit kan behouden en vergroten. Het maakt ons ook duidelijk dat het belangrijk blijft om vanuit een helicopterview te kijken naar de missie en visie van de EUG. In dit toekomstplan worden allereerst de hoofdlijnen van het huidige EUG-beleid aangegeven. Vervolgens worden de punten in beeld gebracht waarover met vertegenwoordigers van de AK een eerste verkenning heeft plaatsgevonden. Dit krijgt uitwerking aan de hand van de volgende punten:

- Wat willen wij als gemeente? (richting, doelgroep(en))
- Welke zaken zijn daarbij van belang?
- Wat voor pastor past daarbij en aan welke nieuwe invulling zou de nieuwe predikant mee gestalte moeten geven?
- Met welke wijken zouden wij kunnen samenwerken?
- Welke risico's zien we?

3. Hoofdpijnen van het EUG-beleid

3.1 Wie zijn wij?

De EUG/Janskerkgemeente is een progressieve oecumenische geloofsgemeenschap waarin mensen van alle leeftijden bij elkaar komen. We zijn een bijzondere wijkgemeente van de Protestantse Gemeente Utrecht (PGU), maar we vormen een oecumenische geloofsgemeenschap die protestants en katholiek is. Van beide richtingen hebben we pastores in dienst.

Kenmerkend voor onze geloofsgemeenschap is de grote ruimte, die vol kleurrijke verschillen is: van randkerkelijken tot mensen die verbinding voelen met de – protestantse of katholieke – traditie waaruit zij komen. Het gaat bij ons om verbinding, niet om verschillen. Er is veel vrijheid. Wij kijken graag verder dan vastgelegde, gesystematiseerde zekerheden en hebben een afkeer van intolerantie. In onze geloofsgemeenschap kan veel en gebeurt ook veel. Wij zijn erop gericht geïnspireerd, geraakt te worden. Er is ruimte voor persoonlijk geloof én zeker ook voor persoonlijke twijfel. In de loop der jaren zijn er in onze geloofsgemeenschap – soms stevig verankerde – eigen tradities gegroeid. Maar we zijn niet in een hokje te vangen ('vrij-zinnig').

We willen persoonlijk worden geraakt in relatie tot ons geloof en dat brengen we tot uitdrukking in de vieringen en ook in de doordeweekse activiteiten. Belangrijk voor onze eigen identiteit is dat 'er zijn voor de ander' in onze werkwijze tot uitdrukking komt. Maar net zo belangrijk is de eigen kracht van waaruit we de dingen doen. Of het nu gaat om liturgie of om een maatschappijgerichte activiteit: Als het iets is wat ons als geloofsmensen raakt, krijgen we gemakkelijk voldoende menskracht bij elkaar om iets te organiseren. We zijn als geloofsgemeenschap maatschappijkritisch en geëngageerd, en treden ook als zodanig naar buiten. Zo hebben we al diverse malen onze kerkdeuren geopend om in het rumoer van antivluchtelingendemonstraties een eigen geluid te laten horen: dat iedereen welkom is – en hier vluchtelingen(organisaties) bij betrokken.

3.2 Ons profiel nu

Zoals beschreven in ons beleidsplan wordt onze identiteit zichtbaar in onze **vieringen**. Ze vormen, in samenhang met de Janskerk als gebouw, ons sterke punt. In onze vieringen ligt veel niet vast en er kan dus veel. Ons liedrepertoire is breed: we zingen veel liederen van Huub Oosterhuis (Oomen/Löwenthal) uit het Verzameld Liedboek, maar ook uit Taizé en Iona en uit bundels als Zangen van Zoeken en Zien, maar ook 'gewoon' uit het Nieuwe Liedboek. Onze pastores hebben elk hun eigen kracht, traditie, geloofskleur en karakter. Deze verschillen in pastores komen tot uiting in de vieringen, en dat is een waardevol kenmerk van onze gemeente.

Bijzonder is dat in onze gemeente elke viering wordt voorbereid door gemeenteleden, samen met een van de pastores. En dit gaat verder dan dat bijvoorbeeld een gemeentelid de lezing doet. Alle vieringen worden echt van begin tot einde door de voorbereidingsgroep gemaakt. De voorbereidingsgroep komt 2 keer – of bij bijzondere vieringen 3 keer – bij elkaar. De eerste keer is er een gesprek over de lezing(en) en bepaalt de groep met elkaar het thema en de grote lijn van de viering. De tweede keer stelt de groep met elkaar de liturgie op, kiest de liederen en bepaalt eventuele bijzonderheden in de liturgie of de aankleding van de kerk. Bij vieringen met koor (om de andere week en bij hoogtijdagen) worden vanuit het koor liederen aangedragen die passen bij de lezing/het thema. Taken worden verdeeld en de voorbereiders schrijven zelf een welkom, gebeden en andere in de viering uit te spreken teksten. De teksten – en meestal ook de overweging van de pastor – worden aan de andere voorbereiders voorgelegd en reacties daarop worden verwerkt. En ook al is het in de praktijk meestal wel zo, het is niet altijd de pastor (alleen) die de overweging houdt.

Belangrijk in onze vieringen is de stilte na de overweging. Kenmerkend is dat we na die stilte de viering voortzetten in een kring in het hoogkoor. Ook al is dat laatste een vorm, het is tegelijkertijd meer: we

komen in beweging, en zijn in het tweede deel meer met elkaar in verbinding doordat we een kring vormen en elkaar kunnen aankijken en elkaar de Vrede toewensen. In die kring delen we brood en beker met elkaar, zingen en bidden we. Iedereen die dat wil kan bij de microfoon een voorbede uitspreken. Tot slot bidden we het Onze Vader hand in hand: *“Moeder van al wat leeft, Onze Vader....”* en vragen of ontvangen we de zegen.

In onze gemeente volgen we niet het standaard leesrooster, maar hebben we eigen cycli. Ook die worden bepaald en voorbereid in samenwerking met mensen uit de gemeente. Net als het voorbereiden van vieringen is ook dit een inspirerend en creatief proces. Het is een manier om in gezamenlijkheid uit te wisselen, te zoeken en uiting te geven aan hoe je je geloof wilt verdiepen, uitdrukken en overbrengen.

Ongeveer een derde deel van de gemeente levert op één of andere manier een bijdrage aan de inhoudelijke voorbereiding en vormgeving van onze vieringen. Met recht kan gezegd worden dat we in vieringen ons geloof als gemeente gezamenlijk vormgeven.

De uitdaging is om telkens vormen te vinden om verbeteringen aan te brengen en meer mensen bij de voorbereiding te betrekken.

Muziek speelt een grote, verbindende rol in onze gemeenschap. De liederen tijdens de vieringen worden door professionele musici op orgel of piano begeleid. Onder leiding van een dirigent en met begeleiding van een organist/pianist zingt het Janskoor in 25 vieringen per jaar. In andere vieringen begeleiden (semi)professionele cantores de gemeentezang. Met enige regelmaat hebben wij bijzondere muzikale projecten, waarin nieuwe composities op teksten van EUG'ers worden gerealiseerd en ingestudeerd. Deze nieuwe liturgische muziek vormt een verrijking voor het bestaande repertoire van de EUG en andere gemeenschappen. We noemen hier 'Ruimte waar het licht kan komen' (een mis die door Henny Vrienten is gecomponeerd in 2008) (<https://www.youtube.com/playlist?list=PLYI9L2yFHglw8dpBsuMAnAIYe6VxmP5P>) en de Sophialieder die Mathilde Wantenaar in 2017 op muziek heeft gezet. Onze koordirigent Hans Leeuwenhage heeft in 2014 de Missa Bilingua gecomponeerd op teksten van Sytze de Vries. De eigen liedteksten geven een goed beeld van de geloofsbeleving binnen de gemeente.

Vrientenviering nr. 5 Geloven (comp. Henny Vrienten/ tekst EUG)

Wij geloven in die Ene, die was, is en zal zijn.

Schepper tegen de chaos in.

Wij gaan op weg met God, die ons kent en aan ons gehecht is,

In Jezus en zijn weg laat de Ene zich kennen en herkennen wij God.

Jezus schudt ons wakker en bevrijdt ons, Hij leert ons leven door de dood heen.

Sterker dan de dood is de liefde, een laaiend vuur, geen zee dooft haar uit.

De geest van de ene God en Jezus, inspireert ons en geeft ons kracht om door te gaan in het spoor van Jezus.

In mensen kan zij zichtbaar worden, in mensen kan zij zichtbaar zijn.

Alleen kunnen wij de weg niet gaan. Samen willen we de woorden horen,

Brood en wijn delen, elkaar ontmoeten en bemoedigen.

Wij voegen ons in de stroom van mensen,

op weg naar een wereld van vrede, liefde en gerechtigheid.

We zijn een gemeente voor **alle leeftijden**. Allereerst voelen we ons erg verbonden met studenten. Zij maken deel uit van onze identiteit als voormalige studentengemeente. Studenten zijn dan ook op allerlei gebied actief in de EUG. Naast de aparte studentenactiviteiten doen zij volop mee in o.a. de Roze Zondag, de Choral Evensong, leefgemeenschap Eau de Gracht, liturgiecommissie, diaconie, de redactie van WIJS, organisatie van het EUG-weekend, etc. En natuurlijk draaien we ook mee in het Interkerkelijk Platform Studentenpastoraat Utrecht (IPSU).

We tellen ook steeds meer mensen van middelbare leeftijd, gezinnen met kinderen en ouderen. Uitdaging is om ouders en (jonge) kinderen op goede manieren te betrekken, en om tieners te blijven boeien met mooie activiteiten. Minder mobiele ouderen bieden we de mogelijkheid om de diensten via internet te volgen.

We zijn er voor **alle seksuele oriëntaties**. Of je nu homo, hetero, bi of transgender bent, of je niet fijn voelt in een bepaald hokje: wij willen dat iedereen zich welkom en thuis voelt. Er is dan ook veel aandacht voor inclusief taalgebruik. En ieder jaar vieren we Roze Zondag, in 2018 al voor de 30^e keer op rij. Regelmatig zijn er in onze geloofsgemeenschap roze huwelijksvieringen en worden er kinderen van roze ouders gedoopt.

We **verbinden geloof en samenleving** door actief mensen die het moeilijk hebben te steunen via de diaconie. Focuspunten hierbij zijn duurzaamheid, Groene kerk, vluchtelingen en dak- en thuislozen .

We hebben **aandacht voor elkaar** in en rond de vieringen. Maar ook bij doordeweekse activiteiten en vanuit wijkgroepen willen wij als gemeente vernieuwend zijn en iets toevoegen in de wijken.

We zijn een gemeente die aantrekkelijk is voor mensen uit **de hele stad en regio**, dus niet alleen de binnenstad. Juist ook daarom zijn in onze gemeente wijkgroepen zo belangrijk; er is immers een grote geografische spreiding van gemeenteleden; wijkgroepen werken verbindend. Verder willen we er niet alleen zijn voor kerkgangers, maar ook voor bijvoorbeeld daklozen, demonstranten, winkelend publiek en toeristen.

We kunnen onszelf **financieel en bestuurlijk bedruipen**. Dit blijft een uitdaging doordat niet alle gemeenteleden even voorspelbaar geefgedrag vertonen. Gelukkig hebben we wel veel capabele mensen in huis om de EUG goed te besturen.

4. Wat wij als gemeente willen: richting, doelgroepen

4.1 Uitgangspunten voor de komende jaren: focus, uitdaging en profilering

- a) In tijden waarin dingen razendsnel veranderen zien wij de noodzaak om steeds te blijven nadenken waar wij in de nabije toekomst onze focus willen leggen om onze continuïteit te waarborgen. Dat betekent dat we ook moeten nadenken over ontwikkelingen die we al dan niet kunnen beïnvloeden.
- b) De manier waarop we bezoekers aanspreken en deelnemers voeden wordt ook door onze spirituele zoektocht bepaald. We willen met elkaar groeien naar een rechtvaardige wereld waar wijsheid en liefde heersen, geïnspireerd door de bijbel. Hoe je tot zo'n wereld komt, wat daarvoor nodig is, zijn vragen die we ons in de EUG blijven stellen, onder andere tijdens vieringen in de Janskerk.
- c) Om daarin toekomstbestendiger te worden zien we het belang van onze samenwerking met de PGU in de Beheercommissie van de Janskerk. De verkenningen die we daarin doen voor succesvolle exploitatie van het gebouw leveren veel inzichten op die waardevol zijn in de profilering ('marketing') van de EUG als kerkelijke gemeente in die Janskerk.
- d) Voorwaarde is wel dat er een duidelijkere en nadrukkelijke taak komt voor publiciteit. De nieuwe EUG-website speelt nu al een goede rol, maar we gaan nog veel meer publiciteit maken en zullen daarin professioneler te werk gaan. De publiciteitscommissie krijgt uitbreiding van creatieve EUG'ers.

- e) We laten ons inspireren door gemeenschappen die groeien en bloeien en die (op onderdelen) vergelijkbare 'eigenschappen' hebben: wie spreekt ons aan, waardoor worden we gevoed? We gaan hiertoe een verkennersgroep formeren en ons licht opsteken bij andere kerkgemeenschappen.

4.2 Binnen het profiel voor de bestaande groep leden het onderstaande aanpakken

- a) *Meer activiteiten organiseren die horen bij de identiteit en doelgroep van de EUG*
- Activiteiten (mee)organiseren die passen bij de leefstijl van de EUG-bezoeker: hoger opgeleid, roze, groen, oecumenisch, cultureel, op zoek naar spirituele groei. Dat betekent naast activiteiten van de diaconie ook activiteiten die passen bij de behoeften van EUG'ers aan persoonlijke inspiratie.
  - Vieringen met nieuwe accenten organiseren die passen bij de veelkleurigheid van de gemeente.
  - Meer gebruik maken van het IPSU als platform om ons als studentengemeente te profileren door samen activiteiten te organiseren, een plek te geven in de studentenagenda's en er subsidie voor aan te vragen. Activiteiten hoeven niet puur op studenten gericht te zijn om toch aantrekkelijk te kunnen zijn voor studenten.
  - Activiteiten om mensen weer voor de kerk te interesseren (op basis van uitkomsten enquête).
  - Meer afwisseling in de vieringen in te brengen door het vaste rooster van gastvoorgangers ook eens los te durven laten en ruimte te maken voor nieuwe voorgangers/nieuwe geluiden.
- b) *Organiseren van binding per wijk*
- De wijkgroepen werken goed: we willen uitbreiden en bestaande wijkgroepen bestendigen en versterken.
  - Ambassadeurs per wijk benoemen.
  - Communiceren van de wijkgroep-activiteiten naar de hele EUG.
- c) *Inzet voor continuïteit Janskerk als kerkgebouw*
- Janskerk is het gebouw waar onze doelgroep ons makkelijk kan vinden.
  - De Janskerk ligt centraal en biedt daarom goede mogelijkheid om ons als geloofsgemeenschap zichtbaar te maken voor demonstranten, winkelend publiek, toeristen. (Zie hierboven, 'Ons profiel nu')
  - We onderzoeken de mogelijkheid om op zaterdag overdag met uitzondering van besloten bijeenkomsten) geopend te zijn voor publiek.
  - De EUG ondersteunt de activiteiten om de Janskerk als verhuurlocatie beter te profileren: via actieve bijdragen in de Beheercommissie in tijd, en kennis over marketing en beheer.

4.3 We willen ons richten op nieuwe doelgroepen, door:

- a) *Activiteiten te organiseren die andere, nieuwe doelgroepen naar de EUG zullen trekken:*
- Activiteiten organiseren voor mensen die randkerkelijk zijn (geworden).
  - Vindbaar zijn voor katholieken in Utrecht e.o. die door de ontwikkelingen in de RK-kerk een nieuw kerkelijk thuis zoeken.
  - Activiteiten met oecumenisch karakter beter en als zodanig profileren.
- b) *Een deel van onze kenmerkende activiteiten projectmatig gaan invullen.*
Met een projectmatige aanpak kunnen we een scherper profiel ontwikkelen en ook nieuwe groepen aantrekken. Dat kan het makkelijker maken om extern geld te werven. De volgende

onderwerpen willen we projectmatig verder ontwikkelen. We denken aan:

- Activiteiten die een bepaald thema verbinden (bijv. via theater, dans, muziek)
- Studentenkerk
- Stiltekerk
- Roze zondagen
- Vriendenvieringen
- Bijzondere sprekers (originele denkers, passend bij het profiel van de EUG).

5) Welke zaken zijn daarbij van belang?

a) *Werken aan ledenbehoud en -uitbreiding*

- Zoals in de inleiding al beschreven doen we in de eerste helft 2018 onderzoek naar betrokkenheid (of gebrek daaraan) van actieve, stille en afgehaakte EUG'ers. Hiermee verwerven we inzicht in bestaande ledenbestand: achtergrond, wensen, teleurstellingen.
- Evalueren van de vieringen (zie ook hierboven).
- Uitkomsten van de onderzoeken omzetten naar acties voor een aantrekkelijke kerk, om leden te behouden en acties voor relevante en haalbare aanpassingen.

b) *Exploitatie EUG op orde*

- aantal betalende EUG'ers minimaal gelijk houden en bij voorkeur vergroten
- verhoging jaarbijdragen stimuleren
- aantal toezeggingen voor jaarbijdragen via Stichting BB (dus anders dan via Kerkbalans) laten toenemen
- streven om hoogte jaarbijdragen via Stichting BB – zo nodig – in evenwicht te brengen met hoogte bijdragen EUG/PGU/Kerkbalans
- nieuwe formule jaarlijkse najaarsactie ontwikkelen
- bijzondere activiteiten met subsidie financieren.

6) Wat voor pastor past daarbij?

Bij de gegeven omschrijving van de EUG en de gewenste activiteiten past een pastor die:

- kan enthousiasmeren, vernieuwen en verbinden
- openstaat voor geloofsvragen van zoekers en zeker-weters
- kan organiseren en inspireren
- kan samenwerken
- voorop kan lopen
- kan meebewegen (zie bijgaand profiel).

De activiteiten die de protestantse EUG-pastor zal invullen zullen passen bij het profiel en beleid van de EUG. Ze betreffen de vieringen en activiteiten door de week, maar niet het projectmatige deel van de activiteiten (onder punt 4.3b). Van de nieuwe pastor verwachten we nadrukkelijk wél dat hij of zij als 'generator' kan fungeren voor de projectmatige aanpak.

7) Samenwerken met andere wijken en andere kerken

- a) De onder 4.2, 4.3a en 4.3b genoemde activiteiten zijn voor een deel ook aantrekkelijk voor andere PGU-wijkgemeenten, waaronder o.a. de Johannescentrumgemeente en onze medebinnenstadskerken, maar ook voor de katholieke parochie in Utrecht.
- b) We willen ons programma ook beter bekend maken bij andere (wijk)gemeenten en bezoek van activiteiten daar promoten.
- c) We willen mogelijkheden onderzoeken om door-de-week activiteiten samen met andere kerken te organiseren.
- d) Vanuit onze oecumenische achtergrond willen wij graag met andere kerken en geloofsstromingen samenwerken, waarbij wij vanuit de Janskerk focussen op de binnenstad van Utrecht.

We realiseren ons dat de komende jaren duidelijk zal worden of wij in de toekomst verder kunnen als zelfstandige geloofsgemeenschap. Bovenstaande activiteiten zullen daarom wellicht meer urgentie krijgen. Daarin verwachten we dat de Johannescentrumgemeente een voor de hand liggende samenwerkingspartner zal zijn.

8) Risico's

Een nieuwe aanpak brengt risico's met zich mee ten opzichte van de huidige situatie. Niet alle bestaande leden en belangstellenden zullen veranderingen toejuichen. Een groter risico zit in de organisatie die de nieuwe aanpak met zich meebrengt. Daarom is het van belang om bij de invulling van de pastordvacature meteen tijd in te ruimen voor het inslaan van nieuwe wegen in activiteiten en de projectmatige aanpak.

Risico's zijn er overigens ook als we *niet* kiezen voor een nieuwe aanpak en we de bestaande situatie voortzetten. Verandering gaat niet zonder slag of stoot, maar niet veranderen is ook 'gevaarlijk'. Als we richting een mooie toekomst willen, zullen we mee moeten bewegen met wat er verandert en wat zich ontwikkelt, zonder daarbij onze eigenheid te verliezen.